

Oponentský posudek na disertační práci

Název: Informační válka na Ukrajině 2013-2020

Autor: Mgr. Jan Měřička

Školitel: prof. PhDr. Jan Eichler, CSc.

Oponent: prof. PhDr. Miroslav Krč, CSc., Univerzita obrany v Brně

Institute: Fakulta biomedicínského inženýrství, ČVUT Praha, Nám. Sítňá 3105

272 01 Kladno

1. Aktuálnost tématu disertační práce

Problematika řešená v disertační práci dosud nebyla u nás systémově řešena. V předložené práci je objasňována s využitím nejnovějších teoretických poznatků na velmi dobré úrovni problematika informační války jako součást hybridních hrozeb. Jedná se o ucelený pohled mapující možnosti hybridní války v současnosti. Autorem předložená disertační práce se konkrétně zabývá tématem informační války na Ukrajině v období 2013–2020. Zvolené téma je od svého vzniku na přelomu let 2013-2014 obecně silně medializováno a v akademických i bezpečnostních kruzích často popisováno z různých úhlů. Autor zvolil jeden z možných pohledů, vyznačující se objektivitou a nepodléhá tendenčnímu hodnocení. Vývoj po roce 2020 dává doktorandovi za pravdu v mnoha ohledech. Práce jakoby předjímalá vývoj po roce 2020 spějící ke konfliktní situaci, resp. ke konfliktu. Vzhledem k dopadům na civilní obyvatelstvo při vedení války autor správně zaměřil pozornost na civilní obyvatelstvo, které je jakoukoliv formou války nejvíce poškozeno. Z tohoto pohledu je disertační práce Mgr. Jan Měřička velmi aktuální a přínosná.

2. Splnění cílů disertační práce

Splnění cílů disertační práce je naplňováno studiem vybrané literatury hlavního maistreamu a také použitím nejnovější ukrajinské literatury. Uvedená literatura pokrývá obecné téma dostatečně široce a z odlišných perspektiv (např. intenzita konfliktu, druh aktérů a další), a proto byla autorem zvolena za výchozí. V doktorské disertační práci je použita výběrově ruská literatura vztahující se k uvedené problematice. Jednotlivé díla vkládá autor v předložené disertaci do širších souvislostí s využitím vlastních poznatků získaných v rámci terénního výzkumu, o čemž svědčí i jeho studijní cesty na Ukrajinu. K splnění cílů doktorské disertace přispívají i uvedené případové studie.

Podle autora je cílem doktorské disertační práce (DDP) shrnout jeho dlouhodobý výzkum dané problematiky, se zaměřením na doplnění odborné literatury k problematice ochrany obyvatelstva během informační války na Ukrajině, která je autorem pojata jako součást války hybridní. Podařilo se mu s přispěním logicko historické metody postihnout vývojové tendence hybridní války. Tvůrčí řešení vychází z analýzy současného stavu.

3. Metody a postupy řešení

Metodologicky je disertační práce převážně pojata jako souhrnný výstup autorova terénního výzkumu, na jehož základě bylo vytvořeno několik případových studií. Použití případových studií navíc pomáhá tvorbě vlastní teorie, jako jednoho z výstupů autorova výzkumu. Doktorand svou doktorskou práci doplnil autentickými a často v České republice i na Západě nepublikovanými informacemi o informační válce na Ukrajině. Práce důkladně analyzuje prostředí a aktuální faktory, které ovlivňují hybridní válku. Použité metody zpracování byly zvoleny vhodně a vedly k optimálnímu naplnění stanoveného cíle. K naplnění hlavního cíle DDP byly zvoleny výzkumné otázky, které rámcovaly výzkum. Výzkumné otázky se následně ptají na důvod nasazení ozbrojených sil vůči civilnímu obyvatelstvu, vedení útoků proti němu a rovněž na důvod využití propagandy. Výsledky výzkumných otázek napomohly neutrálně zajistit dosažení cíle výzkumu. Metodologicky autor pojal svoji práci jako souhrnný výstup z vlastního terénního výzkumu, na jehož základě vytvořil několik případových studií, které ne vždy odrážejí zaměření DDP. Situace Covidu 19 je jistě zajímavá, avšak z hlediska zkoumání odvádí autora od nosných témat DDP a přitom se jedná o krátký časový úsek zkoumání. Oceňují kvalitativní výzkum, který je kvantifikován. Kvantifikaci výzkumu napomohlo použití „indikátorů dopadu“. Své výsledky operacionalizoval ve svých autorských výstupech, což podtrhuje věrohodnost výzkumu kvalitativního.

4. Výsledky disertační práce a konkrétní přínosy disertanta

Autor DDP uvádí celou řadu verifikovaných tvrzení. Především odpovídá na otázku, proč je vedena informační válka. Uvádí několik důvodů – očerňování protivníka, vlastní politická podpora. Hlavním výsledkem, který doktorand uvádí je větší podpora obyvatel a moc daného aktéra. Ozbrojené síly i útoky proti civilnímu obyvatelstvu byly primárně použity s cílem toto obyvatelstvo zastrašit a eliminovat jeho snahu o podporu zneprátelené strany, čímž současně docházelo k upevňování vlastní moci. Prokázal a na několika

příkladech předvedl zneužití COVID 19 oběma stranami konfliktu v rámci informační války.

Na základě autorových závěrů lze předpovědět možný budoucí vývoj konfliktu. Autor ve Svě DDP uvádí již v roce 2020, že Ukrajina se pravděpodobně postupně za mezinárodní podpory stabilizuje s tím, že na východě a jihovýchodě země zůstanou dva „zamrzlé“ konflikty, které vždy čas od času přejdou do „horké fáze“, která však vždy brzy „zamrzne“, jak se to děje v jiných podobných případech v post-sovětském prostoru. Obě oblasti se s postupem času budou od Ukrajiny více odlišovat a vzdalovat (zejména kulturně, politicky nebo ekonomicky), čímž jejich možné opětovné spojení s Ukrajinou bude stále složitější a méně pravděpodobné. Krym pak zůstane ruský s tím, že ostatní státy tuto skutečnost budou postupně uznávat. Doktorand píše: „*Čím déle a čím hlouběji budou tzv. nezávislé republiky od Ukrajiny odděleny, tím méně pravděpodobné bude jejich opětovné připojení k Ukrajině.*“ (s. 69)

Doktorand zpracovala téma disertační práce standardním a vyčerpávajícím způsobem. Postupoval od rešerše přes teoretický popis řešeného problému až po využití případových studií pro vývoj jednotlivých charakteristik, vývoj hodnot faktorů a jeho optimalizaci. Dosažené výsledky jsou v předložené práci diskutovány a porovnávány. Hlavním přínosem práce je řešení problematiky, která je vysoce aktuální nejen z hlediska politického, ale také sociálního.

5. Význam pro praxi a rozvoj studijního programu Ochrana obyvatelstva

Autor v DDP uvádí celou řadu poznatků o informační válce. Podle něj civilní obyvatelstvo se stalo nástrojem i obětí mocenských her o Ukrajinu a jako takové představuje z pohledu mezinárodních aktérů, stejně jako některých rozhodujících domácích hráčů pouhý nástroj probíhající informační války. Přínosem je i to, že na mezinárodní organizace pohlíží doktorand spíše skepticky, jako na prostor pro prosazování vlastních zájmů nejsilnějšími aktéry. Vlivem uvedené teorie tak autor tvoří vlastní disertační prostor pro diskuzi mezi akademickými odborníky zastávajícími odlišné teorie (např. liberální nebo kritické). Autor popisuje informační válku, která je součástí či nástrojem hybridní války. Dopad na kontext civilistů jako obětí dává do souvislosti s tím, že jde o hlavní část jeho práce. Přínosné jsou i tři případové studie. Zaměřují se na vojenské nasazení proti civilistům, útoky proti civilistům a dopad propagandy a analyzují je. Měření propagandy je velmi komplikované, proto autor používá oficiální nástroje, které NATO používá pro měření úspěšnosti

psychologických operací. Tento nástroj dal výzkumu větší kvantitativní rozměr a vědeckou hodnotu.

6. Formální úprava disertační práce a její jazyková úroveň

Zadání i zvolená metodika zpracování splňují věcné i formální požadavky na disertační práci. Po jazykové stránce je práce sepsána srozumitelně. Zvolená metodika odpovídá podobnému typu prací a i postup řešení je standardní. Zejména množství prostudované literatury, precizním zpracováním doktorand prokázala schopnost tvořivě pracovat, způsobilost zpracovat získané vědecké informace, data sestavit v závěry s dobrou orientací v řešené problematice. Zpracování disertační práce odpovídá požadavkům odborných statí a publikací.

7. Přípomínky a závěrečné zhodnocení disertační práce

Disertační práce jako celek prohlubuje a rozšiřuje poznatky ze zkoumané oblasti a je využitelná ve většině svých návrhů. Je přínosem pro další rozvoj teorie ochrany obyvatelstva především v tom, že rozpracovává jednu z velmi důležitých a dosud nedostatečně řešených oblastí a to je hybridní válka a její působení na obyvatelstvo. Přináší i podněty pro další rozvoj teorie a výzkum v této oblasti. Stanovený cíl disertační práce byl naplněn. Student prokázal způsobilost k samostatné tvůrčí činnosti a má odpovídající publikační činnost. Student prokázal způsobilost k samostatné činnosti ve výzkumné oblasti, také jazyková a formální úroveň disertační práce je na velmi dobré úrovni, a proto doporučuji předložit disertační práci k obhajobě a po jejím úspěšném průběhu udělit panu Mgr. Janu Měříčkovi akademický titul - doktor – ve zkratce Ph.D.

V rámci obhajoby disertační práce žádám o zaujetí stanoviska k těmto problémům:

1. Explicitně vymezte cíle vaší DDP.
2. Jaké místo má informační válka v systému hybridní války?
3. Jak se projevuje hybridizace války v Ukrajině v letech 2014 až 2021?

Posudek vypracoval:

V Brně 28. 3. 2022

prof. PhDr. Miroslav Krč, CSc.